

NÁZEV ŠKOLY:	Masarykova základní škola a mateřská škola Melč, okres Opava, příspěvková organizace
ČÍSLO PROJEKTU:	CZ.1.07/1.4.00/21.2623
AUTOR:	Mgr. Lucie Čechovičová
NÁZEV:	VY_32_Inovace_Český_jazyk_2
ČÍSLO DUM:	6
TÉMA:	Funkční styly
ROČNÍK:	8.
OBDOBÍ REALIZACE:	5/2012

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Anotace

- ▶ Prezentace slouží k výkladu učiva o funkčních stylech. Je využitelná zvláště v hodinách slohu. Pojednává o jednotlivých funkčních stylech – dělení jazykových stylů podle funkce, jejich užívání, typických jazykových prostředcích i uspořádání v jazykových projevech. V závěru se nachází tabulka pro srovnání a shrnutí a také jedno cvičení, ve kterém mají žáci přiřadit dané ukázky k jednotlivým funkčním stylům.

Funkční styly

Jazykové styly podle funkce

Funkční styl

- ▶ Sloh (styl) je způsob výběru a využití jazykových prostředků a jejich uspořádání v jazykových projevech

Slohový projev je ovlivňován slohotvornými činiteli, jež jsou dvojího druhu:

Subjektivní

- ▶ vlastnosti autora projevu (jeho vzdělání, povaha, záliby, temperament, vyjadřovací schopnosti apod.

Objektivní

- a) cíl, účel projevu
- b) komu je projev určen (dospělým, dětem, odborníkům, široké veřejnosti apod.
- c) zda jde o projev mluvený nebo psaný, předem připravený nebo nepřípravený

Funkční styl prostě sdělovací (hovorový)

- ▶ má jediný úkol, a to je vzájemná komunikace mezi lidmi, dorozumět se
 - promluvy
 - zprávy
 - vyprávění
 - oznámení
 - upozornění
 - jednoduché popisy
- ▶ je primárně styl konverzační, převažují projevy mluvené
- ▶ k základním vlastnostem patří volnější vyjadřování, stručnost, jednoduchost, objevují se jak hovorové, tak i nespisovné prvky (slang, vulgarismy, slova cizího původu, zkratková i citově zabarvená aj.), chybějí výrazy knižní
- ▶ mluvčí volí jednoduché věty, jednoduchá souvětí, časté jsou věty tázací i zvolací

Funkční styl odborný

- ▶ je zaměřen především na sdělení, často bez ohledu na to, kdo bude adresátem projevu, převažuje monolog
- ▶ tendence k co nejpřesnějšímu předání informací
- ▶ vylučuje se užití prvků emocionálních a expresivních, nepoužívají se nespisovné výrazy
- ▶ základními vlastnostmi jsou: určité, přesné vyjádření, jednoznačnost v pojmenování i vyjadřování a obsahová úplnost
- ▶ Rozdělujeme:
 1. **styl prakticky odborný** (administrativní, úřední) – užívá se mnoho formulací
 2. **styl vědecký a naučný** (odborných prací, učebnic) – používá odborné termíny, knižní výrazy, cizí slova, má propracovanou větnou stavbu

Funkční styl publicistický

- ▶ je stylem novin, časopisů,, rozhlasu, televize a také řečnických veřejných projevů
- ▶ cílem publicistických projevů je informovat, ovlivňovat, přesvědčovat, získávat i vychovávat
- ▶ všechny projevy by měly být srozumitelné a přístupné, plynulé a přehledné, přesvědčivé a aktuální
- ▶ výběr slov je podmíněn všeobecné srozumitelnosti a přesvědčivosti – využití slangu (ve sportu např. zavěsit míč do šibenice aj.), příznačné jsou také publicismy (koláč sledovanosti, boj o křeslo aj.), metafory (v reklamě např. Škoda s novou tváří)
- ▶ věty mívají jednoduchou stavbu, řečnické otázky, zvolání i věty citově zbarvené
- ▶ novinové titulky –jedno/dvojčlenné věty

Funkční styl umělecký

- ▶ je stylem děl umělecké literatury
- ▶ vedle sdělnosti má funkci estetickou a emocionální
- ▶ projevy navozují citovou atmosféru
- ▶ využívání všech stylů spisovného i nespisovného jazyka
- ▶ užití poetických jazykových prostředků a v poezii také rytmem (poetismy, archaismy, historismy, neologismy, slova nářeční i z obecné češtiny, metaforická přirovnání, autorská slova, citáty, expresivní výrazy aj.
- ▶ v poezii zvukomalba
- ▶ složitější větná stavba, přímá i nepřímá řeč, výstižná slovesa, bohatství přívlastků

STYL	KDE SE STYLU UŽÍVÁ	TYPICKÉ SLOVNÍ PROSTŘEDKY	VĚTY
1. HOVOROVÝ	V běžných rozhovorech každodenního života	Slova a obraty hovorové, výrazy z obecné češtiny i slova slangová a nespisovná, chybějí výrazy knižní	Jednoduché, jednoduchá souvětí, časté jsou věty tázací a zvolací, mnohdy citově zabarvené
2. ODBORNÝ	V odborném vyjadřování, ve vědeckých dílech, v pracovním styku v rámci jednotlivých oborů	Odborné názvy (termíny), vyjadřování je přesné, bez citového zabarvení	Větná stavba je složitější, zvláště v odborné literatuře jsou složitá souvětí především podřadná
3. PUBLICISTICKÝ	Ve všech typech sdělovacích prostředků – cíl informovat, poučovat, přesvědčovat	Slova citově neutrální, hovorové výrazy, cizí slova, neologismy, ustálené slovní obraty, synonyma	Jednoduchá větná vazba, řečnické otázky, věty zvolací mohou být i citově zabarvené
4. UMĚLECKÝ	Ve slovesných dílech uměleckých	Slova básnická, archaismy, historismy, ale i slova nářeční a z obecné češtiny	Složitější větná stavba, souvětí souřadná, přímá a nepřímá řeč

Ke kterým funkčním stylům byste zařadili tyto úryvky?

Úryvek číslo 1

- ▶ H: Hasiči, mluvte prosím.
- ▶ V: Prosím vás, hlásím požár. Nová Paka, ulice Za Bučinou
- ▶ H: Moment. Můžete upřesnit co a jak...?
- ▶ V: Je to u stavební firmy Fest, asi sklad, vidím hustý kouř a plameny na střeše.
- ▶ H: Dobře, prosila bych vaše jméno a telefon, odkud voláte.
- ▶ V: Ludvík Novák, volám z bytu: 564 309 955.
- ▶ H: Zavěste prosím a počkejte u telefonu.

Ke kterým funkčním stylům byste zařadili tyto úryvky?

Úryvek číslo 2

- ▶ Stavba rostlinného těla je závislá především na genetické informaci druhu. Závislost na fylogenetickém stáří vyplývá z genetické determinace. Výsledkem je značná rozmanitost rostlinných organismů. U nejprimitivnějších vodních rostlin převládají kulovité jednobuněčné typy. S postupným vývojem a přechodem na souš se vyvíjely organizmy s poněkud složitější organizací, ale stále s jednoduchou vnitřní stavbou bez cévních svazků...

Ke kterým funkčním stylům byste zařadili tyto úryvky?

Úryvek číslo 3

- ▶ Vzhledem k výskytu vztekliny v našem okrese bude až do odvolání v naší obci platit kontumace psů a koček. Žádáme občany, aby toto nařízení důsledně dodržovali.

Ke kterým funkčním stylům byste zařadili tyto úryvky?

Úryvek číslo 4

- ▶ Jsem kluk 19/187/73 a hledám touto cestou milou nezadanou hnědoočku z Olomoucka, kterou už také nebaví být sama, pro psaní SMS a pak třeba víc. Zn.: Smajlík

Ke kterým funkčním stylům byste zařadili tyto úryvky?

Úryvek číslo 5

- ▶ V ranních hodinách dne 17. února došlo v úseku rychlostní silnice mezi Novým Jičínem a Hranicemi n. M. k hromadné havárii sedmi osobních vozů. Příčinou nehody bylo nedodržení bezpečné vzdálenosti za snížené viditelnosti způsobené hustou mlhou. Výsledkem střetu je šest lehčích a dvě středně těžká zranění.

Ke kterým funkčním stylům byste zařadili tyto úryvky?

Úryvek číslo 6

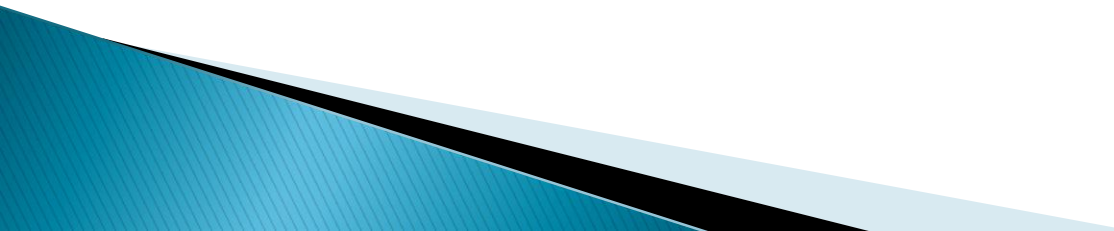
- ▶ Byl jsem doma sám. Byt byl bez rodičů pustý a nevlídný, z temných koutů čísel neklid. Co dělat, abych zaplašil tíseň? Už vím, pustím si televizi...Vida, zrovna dávají horor. Ten jsem ještě neviděl. Paráda! To jsou vymakané obludy! Perfektní triky! Díval jsem se a pomalu zapadal do děje. Obludy pronásledují hrdinu. Ten prchá, klopýtá a znovu vstává. Ted' objevil úkryt. Pohltila ho tma. Tiše a opatrně šátrá kolem sebe...Proboha, odtud není úniku!

Ke kterým funkčním stylům byste zařadili tyto úryvky?

Úryvek číslo 7

- ▶ Pomiňme fakt, že některá pravidla jsou potvrzována tolika výjimkami, že se naskýtá otázka, jsou li to vůbec ještě pravidla, a tažme se raději, čím že je to potvrzeno samo pravidlo o tom, že výjimka potvrzuje pravidlo. A tu docházíme k závěru, že právě tou výjimkou, kdy určité pravidlo ke svému zdůvodnění žádnou výjimku nepotřebuje. A proto zmíněné pravidlo nemá v praxi žádný význam.

Řešení

- ▶ Úryvek číslo 1 – funkční styl prostě sdělovací (hovorový)
 - ▶ Úryvek číslo 2 – funkční styl odborný
 - ▶ Úryvek číslo 3 – funkční styl odborný (administrativní)
 - ▶ Úryvek číslo 4 – funkční styl odborný (administrativní)
 - ▶ Úryvek číslo 5 – funkční styl publicistický
 - ▶ Úryvek číslo 6 – funkční styl umělecký
 - ▶ Úryvek číslo 7 – funkční styl odborný
-

Citace

- ▶ JANA EISLEROVÁ. *Český jazyk v kostce pro základní školy a nižší ročníky víceletých gymnázií*. Havlíčkův Brod: Fragment, 2006. ISBN 80-253-0198-2.
- ▶ ALOIS BAUER. *Čeština na dlani: přehled světové a české literatury/český jazyk*. 2. vyd. Olomouc: Rubico, 2005. ISBN 80-7346-042-4.
- ▶ BIČÍKOVÁ, Vladimíra, Zdeněk TOPIL a František ŠAFRÁNEK. *Český jazyk: učebnice pro 9. ročník*. Havlíčkův Brod: Tobiáš, 2003. ISBN 80-7311-017-2.
- ▶ Kliparty jsou součástí programu Microsoft PowerPoint